

“Հաղպիկ, անցող տարւան ըն-
թացրին մէջ (էջ 380), Էդմոնդ գէ Լմիշինի՝ Սիրոս,
երկին հայերէն թարգմանութեան վրայ խոսելու
տալիս ունեցած էինք: Օր. Է. ֆ. Օստանի նշոյն
թարգմանութիւնն համեմատած էինք սակաւագ
“Բաղմովէպի, կիսատ թարգմանութեան հետ մի-
այն, այն տամանիկ նշոյն դրքին երբորք կամ լատ.
եւս — առաջին թարգմանութիւնը մեր աչքին բո-
լորովին զիգրած ըլլաւով: Այս թարգմանութիւնը՝
նմանապէս Գաղղիներէն է եւ գործ առաւ հայ
ճարպիկ թարգմանչին Փիլիպպոսի Վարդանեան.
(Թիֆլիս ապուստ:) Թարգմանութիւնը կատարեալ
է, ապարտ իրենց մաքուր, եւ ազնիւ լիզլի վրայ:
Վարդանեան յատուկ համեմատող եւ անգրաւութեան
մէջ կանոնաւոր է եւ միօրինակութիւնը պահած:

ԱՅԿԱՅԻՆ ԹԵՐԻՍԻՆԻ ԹՈՂԿԻՓՈՒՆՆԸ

1. Որոշոր Ա. Բարուէի նոր թարգմանութիւնը: — 2. “2. Հայրենացի, տեղեկութեամբ: — 3. “Ժապիկ, զապուած: — 4. Նոր եւ նիւ լրագրող մասին փսփսու-
թեւ: — 5. “Փառստոյն: — 6. “Բիւսանդոնի նազա-
թունակը: — 7. Վ. Փ. Միլլերի՝ գետնական գործունեու-
թեան 30 ամեակը: — 8. Սեւաթաւրի երկրաշարժը: — 9. Պր. Գր. Հանշանցի արեւմալը բացուած ութերորդ
որոշանոցը:

Օգտակար գիտելիքներ:

1. Օրոշոր Ա. Բարուէի նոր թարգմանութիւնը:
Փետրուարի Թափն մէջ (էջ 61) հայրենագետ
օրերդին՝ Մ. Տմառեանի բանաստեղծութեանց
միայն թարգմանութիւնը յիշած էինք, զոր հրա-
տարական էր “2. Հայրենացի: “Նշոյն լրագրին
22 Թափն մէջ կը տեսնենք դարեւմտ անխնայ
օրերդին մէկ ուրիշ անգղիներէն թարգմանու-
թիւնը: Այս անգամ ընտանած նիւթն է Փոֆուար
(Պերմ, Ներշնչութեան, էջ 53) ութ երկուստան-
տողեան աներով ստանաւորը, Փոֆուար բառին
բացատրութիւնը տալէն ետքը: Ար շնորհաւորենք
“2. Հայրենացի, որ այսպիսի գործակցի մը հա-
մակարանը կցեր է շահիլ:

2. “2. Հայրենացի տեղեկութեամբ: “2. Հայ-
րենացի, Վերկիպի յարաբեր. Ընկերութեան
օրհանդէս, որ միայն հիմադրուեալ էր հրատա-
րակուէր՝ իւր բնականաբար փոխած է եւ անցա-
լի իշխան ընկերութեան վարչութեան հետ Ուսար-
թաւորը, Հայոց կենդանութեան միայն մէջ, այս-
պէսով կը յուսան երկուքն ալ իրենց վաճառին
տեղի դիւրաւ հասնելու եւ գործունեութիւնին
անցընելու, ցորչափ Նիւս-Երկի գտնուելով՝ հե-
ռաւ էին Հայոց ամենամեծ բնականաբար: Վեր-
կապ, Հայոց, Ընկերութիւնն արդէն իսկ քանի մը
գիրք պատրաստած է եւ մտերմ լոյս պիտի տեսնեն:
“Պատգի կ'ընենք կողմ վրայ հրատարակուած
“2. Հայրենացի, նոր հացելիք:

3. “Պատգի, Գործը: Եւսով իմացալը
“Պատգի, քանի մը շաբաթ յաւաք մանկայան
կերպով զապարման զատապարտութիւն: Գաղաթ-
ման պատճառն էր վերջին կերպնորայն թափն

տիպաւ կարմիր գունով հրատարակած ըլլալը:
“Պատգի, գաղղիկը՝ Կ. Պոլսի իւր հիւր օրա-
թերթերէն մէկը կը կործանէր: Սակայն առայս
չենք ուզեր ըլլալ, այլ փաստ հնչ թէ “Պատգի,
պաշտօնական տեղերն ամէն կողմէ “հատարակե-
նաւ:” քիչ աստեղծ գործեալ լոյս կը տեսնէ,
իւրպէս “Գիւրակին, մասին մեր գրածը շատով
յարգիւն եղած էր ժամանակին:

4. Նոր եւ նիւ լրագրող մասին փսփսու-
թեւ: Պոլսահայ եւ եւրոպահայ թերթերուն մէջ քանի
մը լոյս տեսած կամ նոր լոյս տեսնելու սրբուած
լրագրող վրայ տեղեկութիւններ կը գտնենք:
Ցայտմ լոյս տեսնող եղբէր է հաս մը միայն որ է
“Կիրակնօրէն Պատգի, շաբաթաթերթ մէջ ա-
ռօրեայ “Պատգի, իմագրութեան, ստոր առա-
ջին թուոյն հրատարակուած ըլլալուն տեղեկու-
թիւն տեսնել: “Պատգի, Թ. 114) յաշարող մա-
սին չենք գտնար: — Պատի 38 կին Մառի Սել-
մանի ձեռքը պիտի ընտարակուի նոր լրագրի մը՝
“Չարգ, աստեղ, որ բնականաբար իրական տեսն-
լուհաբարութեան պիտի արժանանայ, ցորչափ
այս վերջին՝ աստեղով հայ լրագրութեան մէջ
մերթ ընդ մերթ իւր ներկայացուցիչը՝ չէ ունեցած
ցայտօր նորոշանքներ յաւաքուած թերթ մը,
չհաշարուով Տիգրիսի “Չարգին, երբեք երբեք
այս մասին հրատարակութիւնները: “Չարգ, կու-
շաւած է արեւմտ այս պակասը լեզունելու, եւ իւր
արուեստագետ հրատարակչին ձեռքը մէջ՝ լիով
պիտի յաշար փաստ հնչ: “Չարգ, պիտի ըլլայ
Գործը-Լրագր եւ պիտի միջ լիով եւրոպական այս
տեսակ բազմաթիւ լրագրող հետ: — Եւրոպական
Ս. Եւրոպական Միաբանութեան կողմէ շատ քիչ
գաղաթմ “Սին, լրագրող վերադին կենդանացը-
նելու փափաքներ եւ շահեր կը տեսնենք այս
յետին 22 Թափն մէջ: Վերջինս կը Վերջինս կը Վեր-
ջինս Միաբանութիւնները, Եւրոպական մայր Ա-
թոն իրենց աստեղծ թերթերն աստեղծել
ետքը չէր վայելար որ Եւրոպական ալ աստեղծ իւր
օրհանդէս, մանաւանդ որ մը միջոցն եւ մը ալ կա-
րող եւ գործն անենքն են որ կը պակսին Ս. Եւ-
րոպայ մեծահարուստ եւ բազմաթիւ միաբաններով
վաճառք մէջ: Եւրոպական Հայրիկ 500 բուրձ խոտա-
ցեր է ի քաշարութիւն եւ յօտանալութիւն ի
զիպուածներ որ “Սին, հրատարակուի: “Նմա-
նապէս ուսարթութեամբ կը կարգանք “Նոր-Պատգի,
մէջ թղթակցութիւն մը (Թ. 11), յարուծ թ.ժ.
Ս. Եւրոպական կը բողբէ կերպով իւրիւր իւր
հրատարակած “Նոր-Փորթ, քիչապատական թերթ
թիւն զապարման մասին արուած սուտ տեղեկու-
թեանց գէտմ, թ.ժ. Ս. Եւրոպական կը յայտա-
րարէ թէ “Նոր-Փորթը” չէ Գործը՝ այլ իրմ
անկախ պատճառներով՝ լոյս տեսնելու առաջ-
միայն: Եւսպիտ այն է որ “Նոր-Փորթ, իր քիչա-
պատական մանկայան թերթ՝ ղանկալի օժանդակ
կուցիւնը չէ ունեցած ընթերցող հատարակու-
թեան կողմանէ:

5. “Թարգի, Եւրոպայ տեսն հաղաթմ էր
“Թարգի, Հայոց միակ բնական թերթը, որ
վերջերս սկսաւ գործելու: Եւսպիտ իր կերպով հրա-
տարակուի անխնայ խմբագրին՝ եղած պակաս

կարգի ջերմութիւնը բարեխառնելու համար՝ Լիգիտի ազդեցութիւնը՝ կորդիտինին չափ է. համեմատութեամբ փոքրիկ քանակութիւն մը կը բաւէ ծանր ուսման մեծ հեռուորութեամբ արձակելու համար:

Լիգիտի մոծմամբ՝ Ենգղիացիք իրենց թնդանօթներուն դրութիւնն ալ փոխելու ստիպուեցան: Ենգղիա մինչեւ ցայսօր միակ պետութիւնն էր որ իւր թնդանօթներն — ինչ-ինչ իւր-յանէր, արգ անգամ մ'արտաքուստ ծառէն լեցուող թնդանօթներն դարձեալ ի շնորհս առնուեցան. թէ այս որոշումն ինչ ընդարձակութեամբ է՝ չենք գիտեր, այստի միայն ստոյգ է որ Բուրիւնը հետ պատերազմին մէջ գրեթէ միայն ետեւէն լեցուող թնդանօթներ կը գործածուին: Ենգղիները ցամաք հանուած «ծանր ծովային թնդանօթներուն վրայ շատ բաներ համարուեցին: Այս Լիգիտի թնդանօթները՝ անգղիական նաւատորմին ցամաք հանելու որոշուած սովորական փորձառարամագին թնդանօթներն են, որոնք ջրիններէ կը բարձուին, եւ կամ նոյն իսկ զինուորներէ՝ չուաններով կը քաշուին: Ասոց գլխաւոր առաւելութիւնն է գործածութեան պարզութիւնն եւ գիրութիւնը:

Չեզքի հրազէններու համար Լիգիտի գործածութիւնը զեռնէ մոծուած, որչափ ծանօթ է, սակայն այս ալ Լիգիտի շատ գիրտ չուանայ:

— Տրանսպորտի բանջարէն մէջ, մանրիկեան արուեստագիտութեան՝ դրամաները կողպուած իրենց կողմէ ընտրող աւազակներուն դէմ հետեւ կրցածին նորագոյնն է: Չեռուի յիշեալ, ոչ այնչափ ցանցառ «արուեստագետներուն, նոյն իսկ ամենաճարպիկներուն» որոնք ուժական, պողպատեայ գործիներ, բոցալապտեր եւ երկարական հաղցներ շատ լաւ գործածել գիտեն՝ արուեստն եւ ճարպկութիւնն ձեռնմասի պիտի ձեռն Գիացեալ Ղահանացադ Պիտսպուրգ քաղաքին Union Trust Cie. դրամատան նոյն տեղւոյն միլիոնատեր կարնէգիտի պողպատի գործարարին մէջ շինելու առած գանձարանին առջեւը: Կարնէգիտը՝ Գիացեալ Ղահանացադ Կրուպ (Krupp) է: Այս գանձարան սննեակը 6 մետր երկայն, 5 մ. լայն է եւ կազմուած է Նիգելի կարծրացուած պողպատի տախտակներէ, որոնք ծանրութիւնն է 3000 կենդիւնք. բաց աստի ունենալով նաեւ տեղի տեղիս ամուր երկաթէ տախտակներ եւս: Բոլոր սննեակն շուրջը չի գտնուիր տեսանելի, կամ գործիքի մը համար յարմար ծերպ կամ ճեղք մը: Կենսանի ամուր պատեր ամբողջ պողպատ:

սեայ վանդակը գրեթէ կը պատեն եւ բոլորածն 200 կենդիւնք ծանր դուռն ալ՝ 27 կգ պակներով ամրացուած եւ ապահովուած է:

Այսինքն պաշտպանութեան խառնուրդ պատերազմին եւ պատերազմական պատարասութեանց ժամանակ հետաքրքիր է իմանալ թէ եւրոպացի տերութիւններն որչափ ժամանակ կրնան իրենց բերքերովն ապրիլ եթէ այսօր պատերազմը ծագի իրենց մէջ:

Ամենաոր հաշիւներուն նայելով կարելի է հետեւեալ մերձաւորական ենթադրութիւնն ընել:

Ռուսաստան եւ Աւստրիա միակ պետութիւններն են որոնք, պատերազմի մ'ատեն, կարողութիւն ունին, անորոշ ժամանակի մը համար, իրենց ժողովրդեան ապրուստ հայթայթելու:

Յետայ կու գայ Ֆրանսան, որ առանձնակա միայն շարունակ — կամ աւելի ճիշդ՝ երեք հարիւր երեսուն եւ չորս օր — կրնայ իւր ներքին բերքերովն ապրիլ: Կերմանիա կրնայ ապրիլ երեք հարիւր տասնեակն օր: Իսպանիա՝ երկու հարիւր ութսունէին օրուսն ապրուստ կրնայ ունենալ: Յայնիա կրնայ զիմանալ մինչեւ երկու հարիւր ութսուն օր:

Գալով Մեծն-Բրիտանիոյ, միայն հարիւր ութսունեւթեւ օր կրնայ զիմանալ. ուստի կախում ունի իւր գաղութներէն եւ օտար երկիրներէ գալիք պաշտպաններէ:

A. SAISSY, Մ. ԳԱՆԻՏՈՐԵԿ

— Ժամացոյցն ի՞նչ կողմացոյց: Բնութեան մէջ կողմացոյցի պաշտօնը կատարող ուրիշ շատ կոր գտնուած են. օրինակի համար՝ անատի ծառոց աւելի կամ նուազ անհարթ կողմերէն, շուրջն ուղղութիւնէն, եւն կը զանազանուին երկնից կողմերը: Սակայն ասոնց եւ ոչ մին ժամացոյցին չափ ապահով է: Ժամացոյցն հորիզոնական գրիւք այնպիսի կերպով մը կը գործի, որ փոքր ցուցիչն արեւուն նայի: Ժամացոյցին փոքր ցուցիչն եւ թուրու տախտակին թիւ տասնեակներէն մէջտեղը՝ ճշգիւ հարաւ կը նայի: Օրինակի համար եթէ փոքր ցուցիչն ժամը տասին վրայ արեւուն ուղղուած ըլլայ՝ այն առեն հարաւը՝ 11ին ցուցած ուղղութեամբն է: Ժամացոյցին իւր կողմացոյցը այս գործածութիւնը շատ ճիշդութեամբ ծանօթ է: Նոյն իսկ Ստանլէյ իւր Ափրիկէի խորքերէն գառնուէն ետքն երբ հարցուեցաւ իրեն թէ այս այսչափ պարզ եղանակը ծանօթ է իրեն, պատասխանեց թէ ասոր եւ ոչ խօսքը լսած էր: